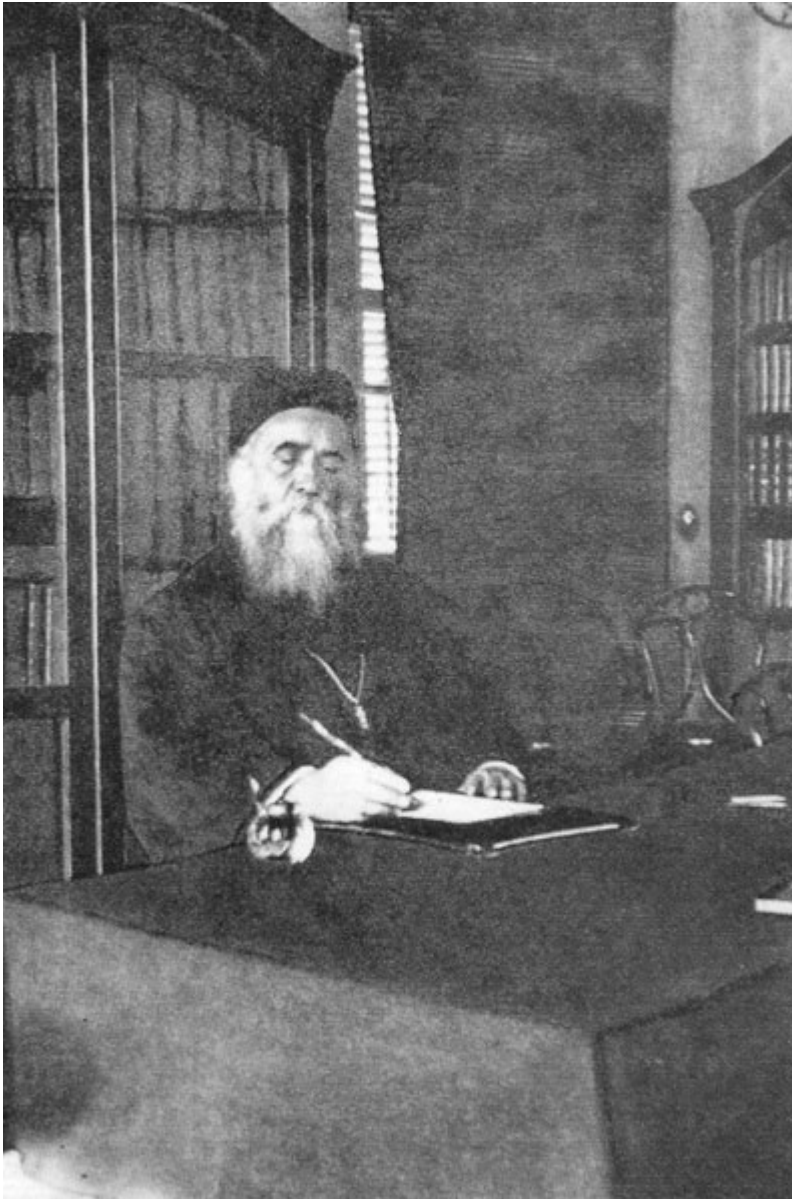

Ο Άγιος Νεκτάριος και η Ελληνική φιλοσοφία

[Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Άγ. Νεκτάριος Πενταπόλεως](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#)

Φωτό:orionamateurobservatory.blogspot.com

«...μόνον το έθνος το Ελληνικόν έμεινε
ως πρόσωπο δρων επί της παγκοσμίου σκηνής,
καθ' όλους τους αιώνας, και τούτο διότι
η ανθρωπότης δείται αιωνίων διδασκάλων.»

(Άγ. Νεκταρίου, Ιερών & Φιλοσοφικών Λογίων Θησαύρισμα)

Τίς πιο πολλές φορές γνωρίζουμε τους αγίους μέσα από τα πολυποίκιλα θαύματά τους ή τα βοηθητικά της πνευματικής ζωής έργα τους και λιγότερο από τις επιστημονικές τους γνώσεις και μελέτες, από τους αγώνες τους για την ανόρθωση του Γένους και την αναμόρφωση της πατρίδας μας.

Η ενασχόληση πολλών αγίων της Εκκλησίας με τα κλασσικά έργα και την πνευματική μας κληρονομιά εν γένει, το ενδιαφέρον με το οποίο την περιέβαλαν καθώς και τα συμπεράσματα και οι διαπιστώσεις τους από την μελέτη των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, δίνουν σε μας σήμερα ελπίδα και αισιοδοξία για να αντέξουμε τα δεινά στα οποία οδηγείται αργά και μεθοδικά η πατρίδα μας και κάθε άνθρωπος που θέλει να παραμείνει πρόσωπο.

Οι αναφορές του Αγίου Νεκταρίου στους αρχαίους Έλληνες σοφούς έχουν τέτοιο εύρος, που προκαλούν τον θαυμασμό, όχι μόνο για τις γνώσεις αλλά και για το πως τις αξιοποίησε ο λόγιος Ιεράρχης και άγιος παιδαγωγός, συμβάλλοντας στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης και την ανύψωση της παιδείας, σε μια εποχή κρίσιμη για τον Ελληνισμό.

Βαθύτατος γνώστης της θύραθεν Γραμματείας και της Ορθόδοξης Θεολογίας, αναλαμβάνει ο ίδιος, στο σημαντικότερο για την εκκλησιαστική ζωή της Ελλάδας ίδρυμα μετά τη Θεολογική Σχολή Αθηνών, στη Ριζάρειο Σχολή, τη διδασκαλία των Ελλήνων και Λατίνων κλασσικών, εισηγείται τη διδασκαλία των Ηθικών του Πλουτάρχου, των αρχαίων τραγωδιών, των Ελλήνων Πατέρων και κλασσικών συγγραφέων, ενώ η Πολιτεία, αναγνωρίζοντας το συγγραφικό του έργο, του αναθέτει το έργο του κριτή στα Διδασκαλεία και στα Εκπαιδευτήρια της Μέσης Εκπαίδευσης.

Στον Β Τόμο του συγγράμματός του Ιερών και Φιλοσοφικών Λογίων Θησαύρισμα, εξηγεί για ποιό λόγο έλαβε ως θέμα μελέτης του την Ελληνική Φιλοσοφία και γιατί το θεωρεί «ως θέμα πολλής σπουδαιότητας δια τους Έλληνας»: Ο πόθος του να αθροίσει ο,τι υγιές περί Θεού, περί ψυχής και περί αρετής δίδαξαν οι πρόγονοί μας, τον οδήγησε να θησαυρίσει σε ένα τεύχος τις σοφές γνώμες των σοφών Ελλήνων. Από τη μελέτη αυτή επείσθη ότι «οι Έλληνες σοφοί, εν όλω και εν μέρει, υπήρξαν διδάσκαλοι της αληθείας, ότι ταύτης εγένοντο ερασταί και ταύτην επεζήτησαν και ότι ο έρωσ της γνώσεως της αληθείας ην ο προς την αληθή φιλοσοφίαν αυτούς άγων· ούτος ήγαγεν κατά μικρόν το Ελληνικόν έθνος προς την ευκρινεστέραν γνώσιν της αληθείας και τελευταίον προς την αποκαλυφθείσαν αλήθειαν».

Αξιίζει, πιστεύουμε, να μεταφέρουμε επί λέξει τι έγραψε ένας άγιος του μεγέθους

του Αγίου Νεκταρίου στην «Προθεωρία» του παραπάνω συγγράμματός του: «Ελληνική φιλοσοφία. Δύο λέξεις· αλλά λέξεις μεσταί μεγάλων και υψηλών εννοιών. Εν αυταίς εγκολπούται η τελεία περί ανθρώπου έννοια· εν αυταίς συνάπτονται τα πέρατα της φιλοσοφικής ενεργείας· εν αυταίς περιλαμβάνεται το σύνολον των επιστημονικών αρχών· εν αυταίς εκφράζεται το πνεύμα της αναπτυχθείσης ανθρωπότητος· εν αυταίς χαρακτηρίζεται η τελεία του ανθρώπου εικών· εν αυταίς ομολογείται το μέγεθος του ανθρωπίνου νοός· το ύψος της ανθρωπίνης διανοίας, το βάθος των εννοιών, η ισχύς και το κάλλος του λόγου, η λεπτότης των διανοημάτων, η ευκρίνεια και η σαφήνεια αυτών, η δύναμις, η χάρις αυτών, και τέλος η θειότης του ανθρώπου. Η Ελληνική φιλοσοφία είναι η θεμελιώδης αρχή της αληθούς αναπτύξεως και μορφώσεως· είναι ο παιδαγωγός του ανθρώπου, ο ποδηγέτης προς την ευσέβειαν. Αύτη εγένετο διδάσκαλος της αληθείας, διδάσκουσα τον άνθρωπον τις εστι, τις η εν τω κόσμω αποστολή αυτού, και τι δέον εργάζεσθαι, διδάσκουσαν αυτόν την ύπαρξιν του Θεού, την σχέσιν αυτού προς το θείον, και την σχέσιν του Θεού προς τον άνθρωπον· διδάσκουσα τα θεία ιδιώματα και την συγγένειαν του ανθρώπου προς το θείον. Η Ελληνική φιλοσοφία edίδαξεν την πρόνοιαν του Θεού προς την ανθρωπότητα και εγένετο δια των υγιών αυτής θεωριών παιδαγωγός της ανθρωπότητος εις Χριστόν.»

Ο Έλληνας, κατά τον Άγιο Νεκτάριο, γεννήθηκε κατακτητής του πνεύματος, δεν ζήτησε δούλους, αλλά ελεύθερους. Αυτό αγάπησε και η Θεία αυτή αγάπη έγινε ελατήριο όλων των ορμών του, μορφώνοντας και τον εθνικό του χαρακτήρα που διέμεινε αναλλοίωτος. Ο εθνικός χαρακτήρας του Έλληνα ήταν αδύνατον να μην ενθουσιαστεί από τις αρχές του χριστιανισμού και να μην τον υποστηρίξει με τους αγώνες και το αίμα του. Ο χριστιανισμός, γράφει ο Άγιος Νεκτάριος, ήταν αγάπη και επαγγελόταν να διδάξει τους ανθρώπους την αλήθεια με την τέλεια και πλήρη της μορφή, να ενισχύσει και ανυψώσει τη φιλοσοφία στην ύψιστή της περιωπή, να της αποκαλύψει τα μυστήρια που μένουν σ' αυτήν καλυμμένα, να παράσχει τη λύση των αιωνίων προβλημάτων, να άρει την αχλύ από τον νου των ανθρώπων, να ερμηνεύσει τα αισθήματά τους, να τους διδάξει καθετί που επιθυμούσαν να μάθουν και να γνωρίσουν, να τους ξυπνήσει και απαλλάξει από τη δεισιδαιμονία, να συνδέσει την ανθρωπότητα με το δεσμό της αδελφικής αγάπης και να την οδηγήσει προς τον Θεό.

Η υγιαίνουσα φιλοσοφία, κατά τον άγιο Ιεράρχη, είναι έργο της Θείας οικονομίας και με τη βοήθειά της ο άνθρωπος διδάχτηκε τις ηθικές αρετές και συνέλαβε τις θείες ιδιότητες για να μπορέσει να εξομοιωθεί με τον Θεό.

Η Ελληνική φιλοσοφία όμως, δεν ήταν και δεν μπορούσε να αποβεί ο σκοπός και το τελικό όριο του πνευματικού βίου του ανθρώπου. Ήταν «συναίτιον αίτιον και

συνεργός και αιτία καταλήψεως της αληθείας, ουχί δε αυτή η αλήθεια». Στην καρδιά του ανθρώπου παρέμενε πάντοτε κενό, το οποίο η Ελληνική φιλοσοφία δεν μπορούσε όχι μόνο να καλύψει, αλλά, αντίθετα, το μεγένθυσε, διότι έβρισκε, βέβαια, τον Θεό στα δημιουργήματα και ανέπτυξε στον άνθρωπο την αγάπη προς Αυτόν, αδυνατούσε όμως να Τον προσπελάσει, να Τον εγκολπωθεί, να Τον δει πρόσωπο προς πρόσωπο, για να πιστέψει. Το πνεύμα και η καρδιά του ανθρώπου απαιτούσε απόδειξη της αλήθειας της διδασκαλίας της, δεν του αρκούσε και δεν πειθόταν να οικοδομήσει τη ζωή του απλά και μόνο με υγιείς και ηθικές θεωρίες, με ωραίες ιδέες. Και η απόδειξη, λέει ο Άγιος Νεκτάριος, έλειπε, διότι η Ελληνική φιλοσοφία δεν είχε τη μεγαλουργό δύναμη που πείθει και με λόγια και με έργα, διότι στερούνταν τη Θεία Αποκάλυψη που επαναπαύει τις ψυχές των ανθρώπων. Έτσι, ναυάγησε, ευθύς μόλις απέπλευσε, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στην κατακλείδα της μελέτης του, προσκρούοντας σ' αυτόν τον σκόπελο της αδυναμίας της να αποδείξει την αλήθεια της διδασκαλίας της, να βεβαιώσει και να πείσει γι' αυτήν. Η ανθρωπότητα ζητούσε Θεία Αποκάλυψη, είχε ανάγκη Θείου διαπλάστη, που η φιλοσοφία τα στερούνταν.

Η Ελληνική σοφία απλά προετοίμασε και οδήγησε την ανθρωπότητα να βρει αυτά στον χριστιανισμό, στην πίστη, δηλαδή, τη θεμελιωμένη στη Θεία Αποκάλυψη. Ήταν η προπαίδεια και ο ποδηγέτης στον χριστιανισμό.

Στυλιανή Σπυροπούλου , Φιλόλογος

«ΕΝΟΡΙΑΚΗ ΕΥΛΟΓΙΑ» Αριθ. Τεύχους 135 – Νοέμβριος 2013